

Mika Sarlin

# *Galegon kielioppi*



Galegon kielioppi



Mika Sarlin

# **Galegon kielioppi**

2012

©Mika Sarlin 2012

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa.  
Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi.

ISBN: 978-952-498-583-3

# SISÄLLYSLUETTELO

|                                                           |    |
|-----------------------------------------------------------|----|
| Galegon kielestä.....                                     | 9  |
| Äänteet ja kirjoitus.....                                 | 11 |
| Konsonantit.....                                          | 11 |
| Vokaalit.....                                             | 12 |
| Diftongit.....                                            | 13 |
| Triftongit.....                                           | 14 |
| Intonaatio.....                                           | 14 |
| Aakkoset.....                                             | 15 |
| Kirjainten ääntämys.....                                  | 15 |
| Sanapaino ja painomerkki.....                             | 23 |
| Tavujako.....                                             | 25 |
| Substantiivit.....                                        | 26 |
| Suku.....                                                 | 26 |
| Elolliset substantiivit.....                              | 26 |
| Elottomat substantiivit.....                              | 29 |
| Luku.....                                                 | 30 |
| Epämääräinen artikkeli.....                               | 32 |
| Määräinen artikkeli.....                                  | 33 |
| Adjektiivit.....                                          | 36 |
| Adjektiivien taivutus.....                                | 36 |
| Adjektiivin paikka.....                                   | 39 |
| Adjektiivin mukautuminen.....                             | 40 |
| Vertailumuodot.....                                       | 41 |
| Positiivi.....                                            | 41 |
| Komparatiivi.....                                         | 41 |
| Superlatiivi.....                                         | 43 |
| Absoluuttinen superlatiivi.....                           | 43 |
| Lukusanat.....                                            | 45 |
| Perusluvut.....                                           | 45 |
| Järjestysluvut.....                                       | 47 |
| Murtoluvut.....                                           | 48 |
| Kertaluvut.....                                           | 49 |
| Pronominit.....                                           | 50 |
| Persoonapronominit.....                                   | 50 |
| Painottomien persoonapronominien järjestys ja paikka..... | 51 |
| Datiivi- ja akkusatiivimuotojen käyttö.....               | 56 |
| Kaksinkertainen akkusatiivi.....                          | 56 |
| Kaksinkertainen datiivi.....                              | 57 |

|                                                        |     |
|--------------------------------------------------------|-----|
| <i>Dativo de solidaridad</i> .....                     | 57  |
| <i>Dativo de interese</i> .....                        | 58  |
| <i>Dativo posesivo</i> .....                           | 58  |
| <i>Interpolación</i> .....                             | 58  |
| Teitittelypronomini.....                               | 58  |
| Refleksiivipronominit.....                             | 59  |
| Possessiivipronominit.....                             | 60  |
| Demonstratiivipronominit.....                          | 62  |
| Relatiivipronominit.....                               | 64  |
| Interrogatiivipronominit.....                          | 67  |
| Indefiniittipronominit.....                            | 69  |
| Prepositiot.....                                       | 77  |
| Verbit.....                                            | 88  |
| Taivutusmuodot.....                                    | 88  |
| Säännölliset verbit.....                               | 88  |
| Säännöllisten verbien oikeinkirjoitus.....             | 90  |
| Vokaalivartaloiset verbit.....                         | 91  |
| Vartalon vokaalimuutokset.....                         | 94  |
| Epäsäännölliset verbit.....                            | 96  |
| Verbimuotojen käyttö.....                              | 108 |
| Persoonamuodot.....                                    | 108 |
| Indikatiivi.....                                       | 109 |
| Indikatiivin presens.....                              | 109 |
| Indikatiivin imperfekti.....                           | 110 |
| Indikatiivin perfekti.....                             | 111 |
| Indikatiivin pluskvamperfekti.....                     | 111 |
| Indikatiivin futuuri.....                              | 112 |
| Indikatiivin menneen ajan futuuri / konditionaali..... | 112 |
| Subjunktivi.....                                       | 113 |
| Imperatiivi.....                                       | 114 |
| Nominaalimuodot.....                                   | 115 |
| Infinitiivi ja taipuva infinitiivi.....                | 115 |
| Partisiippi.....                                       | 117 |
| Gerundi.....                                           | 119 |
| Refleksiiviverbit.....                                 | 119 |
| Passiivi.....                                          | 120 |
| Ser-passiivi.....                                      | 120 |
| Persoonaton ja passiivinen se.....                     | 121 |
| Perifraasit.....                                       | 121 |
| Adverbit.....                                          | 125 |
| Adverbien vertailumuodot.....                          | 128 |
| Konjunktiot ja sivulauseet .....                       | 129 |
| Rinnastuskonjunktiot.....                              | 129 |
| Kopulatiiviset konjunktiot.....                        | 129 |
| Disjunktiiiviset konjunktiot.....                      | 129 |

|                                                       |     |
|-------------------------------------------------------|-----|
| Distributiiviset konjunktiot.....                     | 129 |
| Adversatiiviset konjunktiot.....                      | 130 |
| Sivulauseet.....                                      | 130 |
| Nominaaliset sivulauseet ( <i>että</i> -lauseet)..... | 130 |
| Relatiivilauseet.....                                 | 131 |
| Epäsuorat kysymyslauseet.....                         | 132 |
| Ehtolauseet.....                                      | 132 |
| Temporaaliset konjunktiot ja sivulauseet.....         | 133 |
| Kausaaliset konjunktiot ja sivulauseet.....           | 135 |
| Finaaliset konjunktiot ja sivulauseet.....            | 135 |
| Konsekutiiviset konjunktiot ja sivulauseet.....       | 136 |
| Konsessiiviset konjunktiot ja sivulauseet.....        | 136 |
| Modaaliset konjunktiot ja sivulauseet.....            | 137 |
| Komparatiiviset konjunktiot ja sivulauseet.....       | 138 |
| Progressiiviset sivulauseet.....                      | 138 |
| Kirjallisuutta.....                                   | 139 |



## Galegon kielestä

Galego eli galician kieli on Iberian niemimaalla puhuttu romaaninen kieli, joka on läheistä sukua espanjalle ja varsinkin portugalille.

Galegoa puhutaan Espanjan luoteisosassa Galiciassa, jossa sillä on virallinen asema espanjan rinnalla. Galician 2,8 milj. asukkaasta n. 91% puhuu galegoa ja lähes kaikki ymmärtävät sitä<sup>1</sup>. Galegoa puhutaan jonkin verran myös Asturiasin, Leónin ja Zamoran länsiosissa. Runsaan siirtolaisuuden vuoksi galegoa puhutaan myös muualla Euroopassa sekä Etelä-Amerikassa. Kaikkiaan galegonkielisiä on yli 3 miljoonaa.

Kielenhuollosta ja virallisesta normista huolehtii *Real Academia Galega* sekä *Instituto da Lingua Galega*. Viralliset normit julkaistiin vuonna 1982, joten galego on standardisoituna kielenä hyvin nuori. Normeja uudistettiin viimeksi vuonna 2003. Akatemian normit käsittelevät kuitenkin lähinnä vain oikeinkirjoitusta ja muoto-oppia. Akatemian sanakirja julkaistiin vuonna 1990 (3. p. 2000, päivittyvä versio netissä julkaistu 2012) ja *Xosé Luís Regueiran* ääntämissanakirja vuonna 2010. Lauseoppia Akatemia ei ole normittanut käytännössä vielä lainkaan.

Galegolla on kuitenkin pitkä historia. Muiden romaanisten kielten (mm. italia, espanja, portugali, katalaani, ranska, romanian) tavoin galego on saanut alkunsa latinan kielestä, kun roomalaiset saapuivat Galiciaan 2. vuosisadalla ennen ajanlaskun alkua.

Keskiajalla galegonkielinen kirjallisuus kukoisti. Kun Iberian niemimaan eteläiset osat vallattiin takaisin muslimeilta, keskiaikainen galegon kieli levisi etelämmäksi nykyiseen Portugaliin. Vuonna 1486 Galician kuningaskunta joutui kuitenkin Espanjan kruunun vallan alle, jolloin galego jäi Galiciassa väheksytyn puhekielen asemaan. Tästä alkoivat ns. pimeät vuosisadat (*séculos oscuros*). Uusi nousu alkoi vasta 1800-luvun lopulla (*Rexurdimento*), mutta sisällissota ja Francon valtaannousu vuonna 1939 keskeytti tämän kehityksen uudelleen. Francon kuoleman jälkeen (1975) olot vapautuivat ja galegon asema virallistettiin vihdoinkin vuonna 1981.

Espanjan valtion alueen ulkopuolella Portugalissa keskiaikainen galegon kieli sai sen sijaan kehittyä vapaasti sekä puhe- että kirjakielenä. Näin sai alkunsa portugalin kieli, eli portugali ja galego ovat syntyneet yhteisestä keskiaikaisesta kielimuodosta. Näiden kielten välinen ymmärrettävyys on hyvä vielä nykyäänkin: esim. galicialaiset europarlamentaarikot ovat

1. [http://www.xunta.es/linguagalega/an\\_overview\\_of\\_the\\_galician\\_language](http://www.xunta.es/linguagalega/an_overview_of_the_galician_language)

käyttäneet EU:n kokouksissa portugalin tulkkeja (galego ei ole EU:n virallinen kieli).

Monet liikkeet ja yhdistykset pitävätkin galegoa portugalin murteena. *Associação Galega da Língua* (AGAL)<sup>2</sup> julkaisi vuonna 1983 oman kielinormistonsa, joka pyrkii lähentämään galegoa portugaliin (ns. *reintegracionismo*). AGALin mielestä galego ja portugali ovat saman kielen kaksi eri muotoa. Jotkin järjestöt, kuten *Associação de Amizade Galiza-Portugal*<sup>3</sup> ja vuonna 2008 perustettu *Academia Galega da Língua Portuguesa*<sup>4</sup>, käyttävät kirjoituksessa portugalin normia (ns. *lusismo*). Heidän mielestään pitäisi puhua Galician portugalista samoin kuin puhutaan esim. Brasilian portugalista. Toisaalta jotkut puhuvat jopa Brasilian ja Portugalin galegosta.

Virallinen normi on kuitenkin hallitseva Galiciassa ja ainoa, jota käytetään esim. kouluissa. Portugalin opiskelu on Galiciassa hyvin vähäistä. Virallisen näkemyksen mukaan galego on itsenäinen kieli, jolla on yhteinen menneisyys portugalin kanssa. Varsinkin galegon ääntäminen eroaa huomattavasti portugalista, mutta myös sanastossa ja kieliopissakin on eroja.

---

2. <http://www.pglingua.org/>

3. <http://www.lusografia.org/>

4. <http://www.academiagalega.org/>

Galego eli galician kieli on Iberian niemimaalla puhuttu romaaninen kieli, joka on läheistä sukua espanjalle ja varsinkin portugalille.

Galegoa puhutaan Espanjan luoteisosassa Galiciassa, jossa sillä on virallinen asema espanjan rinnalla. Galician 2,8 milj. asukkaasta n. 91% puhuu galegoa ja lähes kaikki ymmärtävät sitä.

Galegoa puhutaan jonkin verran myös Asturiasin, Leónin ja Zamoran länsiosissa. Runsaan siirtolaisuuden vuoksi galegoa puhutaan myös muualla Euroopassa sekä Etelä-Amerikassa. Kaikkiaan galegonkielisiä on yli 3 miljoonaa.



[www.bod.fi](http://www.bod.fi)